

האם נכון לתת למאכלי קנאביס השגחת כשרות?

רב דניאל שטיין

א. שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סימן לה) - הנה בדבר אשר התחילו איזה בחורים מהישיבה לעשן חשיש (מעראוואנא), פשוט שהוא דבר אסור מכמה עיקרי דינים שבתורה, (א) חזא שהוא מקלקל ומכלה את הגוף, ואף אם נמצאו אנשים בריאים שלא מזיק להם כל כך אבל מקלקל הוא את הדעת ואינם יכולים להבין דבר לאשורו שזה, (ב) עוד יותר חמור שלבד שמונע עצמו מלמוד התורה כראוי הוא מניעה גם מתפלה וממצות התורה שעשייה בלא דעת הראוי הוא כלא קיימם. (ג) ועוד שהוא גורם תאוה גדולה אשר הוא יותר מתאות אכילה וכדומה הצריכים להאדם לחיותו ויש שלא יוכלו לצמצם ולהעביר תאותם, והוא איסור החמור שנאמר בכן סורר ומורה על תאוה היותר גדולה שיש לו לאכילה אף שהוא לאכילת כשרות, וכ"ש שאסור להביא עצמו לתאוה גדולה עוד יותר ולדבר שליכא שום צורך להאדם בזה שהוא אסור וכו' ואיכא גם הטעם דאיכא בכן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפ' בן סורר (ס"ח ע"ב) וכו'. (ד) ועוד איכא איסור העשה דקדושים תהיו כפירוש הרמב"ן בחומש. וגם הם גורמים לאיסורים הרבה אחרים לבד זה, סוף דבר הוא פשוט וברור שהוא מאיסורים חמורים וצריך להשתדל בכל היכולת להעביר טומאה זו מכל בני ישראל ובפרט מאלו שלומדין בישיבות.

ב. מורה נבוכים (חלק א פרק א) - מפני השכל האלהי המדובק בו, שהוא בצלם אלקים ובדמותו, לא שהשם יתברך גוף שיהיה בעל תמונה.

ג. גמרא חגיגה (טז, א) - כל שלא חס על כבוד קונו רתוי לו שלא בא לעולם. [רמב"ם פירוש המשניות (שם) - כל שלא חס על כבוד קונו, הכוונה בזה מי שלא חס על שכלו, כי השכל הוא כבוד ה'].

ד. ספר בקראי שמו (להג"ר שמואל ברנבוים זצ"ל, פרשת משפטים) - "ושוחד לא תקח כי השוחד יעור פקחים" - ונראה להוכיח מכאן חידוש גדול לדינא, דאה"נ לא תעשה זו אינו אזהרה על לקיחת השוחד בהיותה גורם לעיוות הדין אלא היא אזהרה על העוורת העינים ועשיית האדם עצמו לשוטה, הקב"ה נתן לנו כשרון וכח הבחנה, ואתה הולך ומאבד כל זאת ומעוור העינים על ידי קבלת שוחד, זוהי עולה גדולה ועליה בא לא תעשה זה להזהיר.

ה. משך חכמה (בראשית א, כו) - הצלם האלקי הוא הבחירה החופשית בלי טבע מכריח, רק מרצון ושכל חפשי.

ו. גמרא עירובין (סד, א) - אמר רב יהודה אמר שמואל שתי רביעית יין אל יורה וכו', אמר רבה בר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה, שיכור אל יתפלל ואם התפלל תועבה, היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור וכו', שתוי כל שיכול לדבר לפני המלך שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך. [תוס' ד"ה שתי - יש ספרים שכתוב בהן אל יתפלל].

ז. שולחן ערוך (סימן צט סעיף א - ג) - שתי יין כדי רביעית, אל יתפלל עד שיסיר יינו ואם שתי יותר, אם הוא יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפלתו תפלה, ואם אינו יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו וכו'. כל אחד שהוא שתוי, סגי ליה לפי מה שמרגיש בנפשו שפיץ יינו. הגה: ולכן אין נזהרין ביינות שלנו, שאין חזקין, שמתפללין אף על פי ששתי רביעית ויותר; (ת"ה סימן מ"ב) וכל שכן אם מתפללים מתוך סידור שבידו, שאין חוששין לשכרות מעט, (כן נראה לי). [משנה ברורה (ס"ק ג) - ועיין בסוף הסימן בשם הים של שלמה דעכשיו שבלא"ה אין מכונין כ"כ בתפלה אין לחוש כ"כ להחמיר. (ס"ק יז) - כתב ביש"ש פ"ב דביצה וביו"ט יכול להתפלל מנחה אף על פי ששתי קצת דא"א להמתין עד שיפוצ יינו וכ"ש האידנא דבלא"ה אין מכונין כ"כ שאין להקפיד בשתי].

ח. גמרא פסחים (קיג, א) - אמר ליה רב לחיילא בריה לא תשתי סמא. [רש"י (שם) - לא תלמד לשתות סמים, מפני שתקבע להון ווסת ויהא לבך שואלך ותפזר מעות, לישנא אחרינא לא תהא רגיל לשתות סממנים כדאמר (פסחים מב, ב) כל מילי דמעלי להאי קשה להאי].

ט. רמב"ן (ויקרא יט, ב) - כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות וכו', ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט.

י. ספר מאהלי תורה (להג"ר יעקב אריאל שליט"א, עמוד קצה) - קדשים תהיו, בשתי מילים אלו דורשת התורה, לדעת הרמב"ן, שלא להסתפק בקיום פורמלי של המצות, אלא לקדש את החיים כולם על פי תורה וכו' עישון סמים שפירושו הסתלקות מחיי הכרה ופעילות ריאליית לעולם של דמיון ושל העדר אחריות, הוא ללא כל ספק מעשה הנוגד את דרישת התורה קדשים תהיו.

יא. רמב"ם (דעות פרק ה הלכה ג) - וכל המשתכר הרי זה חוטא ומגונה ומפסיד חכמתו.

יב. רמב"ם (יום טוב פרק ו הלכה כ) - כשאדם אוכל ושותה ושמה ברגל לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות.

יג. גמרא מגילה (ז, ב) - אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. [רש"י (שם) - להשתכר ביין]. [שפת אמת (שם) - נראה לפרש דאין הכוונה שמחויב להשתכר כל כך עד שלא ידע אלא דכל היום מחויב לעסוק במשנה ועד דלא ידע עדיין החיוב עליו לאפוקי כשהגיע לשיעור זה אבל אפי' קודם השיעור יוצא כל שעוסק במשנה].

יד. בית יוסף (סימן תרצה) - כתוב בארחות חיים (הל' פורים אות לה) חייב אינש לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט.

טו. רמב"ם (מגילה פרק ב הלכה טו) - כיצד היא חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה וכו' ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו. [ספר עמק ברכה (סעודת פורים) - שמעתי בשם הגאון מרן ר' ישראל סלנטר ז"ל שאמר, הא דחייב לבסומי עד דלא ידע וכו', אין פירושו שחייב להשתכר ואינו יוצא ידי המצוה אם לא נעשה שכור מהיין, אלא עיקר המצוה היא רק לשתות יין ולהתבסס, אבל אינו נפטר אם כבר שתה ונתבסס, אלא מחויב עוד לחזור ולשתות, וככה נמשכת חיוב מצוה זו של משתה ושמחה כל יום פורים, ואינו נפטר ממנה עד שישתכר ולא ידע בין ארור המן וכו', שאז נפטר ממצוה זו, כדין שכור ושוטה שפטור ממצוה. ונמצא שהשיעור עד דלא ידע אינו שיעור בקיום המצוה, אלא הוא שיעור לענין לפטור מהמצוה. ואולי אפשר זה להעמיס בלשון הרמב"ם, שלענין בשר כתב: "שיאכל" בשר, ולענין יין כתב: "ושותה" יין, ולא כתב "וישתה" יין, והיינו משום שהמצוה של יין היא מצוה נמשכת כל היום, ולזה דקדק לכתוב: "ושותה" יין, פעולה נמשכת, לשון הוה, ואינו נפטר עד שישתכר וירדם בשכרותו].

טז. ביאור הלכה (סימן תרצה) ד"ה חייב אינש - וא"ת האיך יחייבו חז"ל מה שנזכר בתורה ובנביאים בכמה מקומות השיכרות למכשול גדול וי"ל מפני שכל הניסים שנעשו לישראל בימי אחשוורוש היו ע"י משתה כי בתחלה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתר וכן ענין המן ומפלתו היה ע"י משתה ולכן חייבו חכמים להשתכר עד כדי שיהא נזכר הנס הגדול בשתיית היין. ומ"מ כ"ז למצוה ולא לעכב (א"ר).

טז. שולחן ערוך (סימן שכח סעיף לז) - כל אוכלים ומשקים שהם מאכל בריאים מותר לאכלן ולשתותן, אף על פי שהם קשים לקצת בריאים ומוכחא מלתא דלרפואה עביד, אפילו הכי שרי; וכל שאינו מאכל ומשקה בריאים, אסור לאכלו ולשתותו לרפואה. ודוק! מי שיש לו מיהוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא, אבל אם אין לו שום מיהוש, מותר. הגה: וכן אם נפל למשכב, שרי. [משנה ברורה (ס"ק קכ) - דהיינו שאוכל ושותה לרעבוננו ולצמאוננו אבל אם הוא עושה לרפואה דהיינו כדי לחזק מזגו כתב המ"א דאפילו בבריא גמור אסור].

יז. ספר אוהב ישראל (פורים) - כי יש שני בחינות יי"ן. אחד מצד הקדושה הנקרא כוס ישועות. והוא מגביר החסדים לישראל. ויש יי"ן מצד הקליפה הנקרא כוס התרעלה שהוא פועל הרע על הרשעים. והכל הולך אחר המחשבה. ולזה היתה כוונת מחשבתה של אסתר הצדקת בנתינת הכוס יי"ן לאחשוורוש שיעשה מזה המתקת הדינין ויתהפכו לרחמים. ועל המן היתה מחשבתה שנותנת לו כוס התרעלה.

יח. בן יהודע (להבן איש חי, מגילה ז, א) - לכך אם זה השותה יש בו דעת להכיר ולהרגיש בנס זה של שינוי האגרת של נשתכר כל כך, אז מצוה לשתות כדי לעורר בקרבו השמחה על הנס הזה, אבל אם נשתגר כל כך שנעשה כאבן דומם שאין בו דעת להרגיש במעשה הנס הזה למה ישתה עוד וכו'. כי ידוע דהמן יעץ לאחשוורוש להכשיל את ישראל בשתייה בסעודת אחשוורוש כדי שבזה יוכל להרע לישראל, ועל שתייה זו של רשות צריכין אנחנו לומר ארור המן כי עצתו היתה למכשול לישראל, אך מרדכי תיקן לישראל שתייה של מצוה בסעודת הפורים לעשות בה תיקון גדולה למעלה, ועל שתייה זו של מצוה צריכין אנו לומר ברוך מרדכי, ולכן אם השותה עדיין יש בו דעת להבחין ההפרש שיש בין שתייה של רשות שעליה ראוי לומר ארור המן, ובין שתייה של מצוה שראוי לומר עליה ברוך מרדכי ישתה עוש ויתבסס, אבל אם נשתכר כל כך שאין בו דעת להבחין למה ישתה עוד שאין כאן שתייה לשם שמים.

יט. גמרא בבא קמא (טז, א) - כרם רבעי היו מציינין אותו בקוזוות אדמה וכו' ושל ערלה בחרסית וכו' אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א בשביעית דהפקר נינהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות.

כ. עקידת יצחק בראשית שער כ (פרשת וירא) - גם יש שמפסיקין להם פרס מהקהל כי אמרו כיון שמצילות את הרווקים או הסכלים מחטא אסור אשת איש החמור או מסכנת הגויות מוטב שיעברו על לאו זה משיבאו לידי אסור סקילה או סכנת שריפה. ואני דנתי על זה פעמים רבות לפניהם ולפני גדוליהם והסברתי להם שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים וברשות ב"ד חטאת יחיד הוא וכו' אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת נתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כלו ולא נתן למחילה אם לא בפורענות הקהל כמו שהיה בבני בנימן על השתתפם בעון והוא היה עון סדום כמו שביארנו שהם ובתי דינין שלהם הסכימו שלא להחזיק יד עני ואביון. ולכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם משתעקר אות אחד מהתורה בהסכמת הרבים.

כא. שו"ת הריב"ש (סימן תכה) - ומה שנפלאות איך לא תקנו טבילה לפנויה כדי שלא יכשלו בה רבים, ואין כאן מקום תמה, שהרי כיון שהפנויה אסורה כמש"כ. אדרבה, אם היתה טובלת היה בה מכשול שהיו מקילין באסורה, כיון שאין אסורה אלא מדרבנן.

כב. שו"ת חוות יאיר (סימן קמא) - ש"מ דחוששין לתקנת הכלל אף שהוא נגד תקנת היחיד וכו', ה"נ עבדינן אנן לעשות כדין וכדת תורתנו ולא נחוש לקלקול המקולקל שפשע אף ביחיד נכג יחיד כל שכן כשיש חשש לקלקול הנשואים.